

HISTÒRIES NATURALS

Teoria del riure

Martí Domínguez

“M’agrada ocupar-me del meu amic Fréron, perquè em diverteix i em fa riure”, escrivia Voltaire en *Questions sur l’Encyclopedie*, en el seu article sobre el riure. Ocupar-se del seu amic Fréron té evidentment un sentit d’ironia jocunda, de sarcasme volterrià. Cal recordar que el

filòsof de Ferney havia escrit no feia molt: “L’altre dia, al fons d’una vall, una serp va mossegar Jean Fréron./ Què penseu que va passar/ Fou la serp qui va expirar”. En efecte, Fréron era un dels més acaramissats enemics de Voltaire, director de l’*Année littéraire*, una publicació que criticava amb molta duresa “la secta enciclopèdica”. Voltaire que anomenava la revista l’*Année littéraire*— va invertir moltes hores a combatre l’enemic; va escriure una peça satírica (*L’Ecossoise*) on Fréron és anomenat “Frélon”, és a dir, vespa o borinot. Més tard, fins i tot publicaria unes *Anecdotes sur Fréron*, on el periodista era atacat amb tot tipus d’injúries, falsedats i desqualificacions.

Per això, no és gens estrany que Voltaire acabara el seu article sobre el riure amb una referència directa a Fréron. A força de difondre epigrames i versos satírics sobre el periodista, Voltaire va aconseguir fer d’aquell nom quelcom risible *per se*. “Ets un Fréron!”, “Fréron ho seràs tu”, s’etzibaven els filòsofs amb delit i jocositat. El pobre periodista amb dificultats es podia defensar dels atacs volterrians, d’aquell “gran poeta èpic, tràgic, còmic, tragicòmic, heroico-còmic, líric, epigramàtic, satíric, cínic, episòdic

i filosòfic” (*L’Année littéraire*, 1760). Siga com siga, a França el nom de Fréron encara fa somriure en els ambients intel·lectuals: Voltaire el va condemnar a passar a la posteritat com una mena de ximple universal.

En aquest sentit, en un article publicat en la revista *Twin Research* es demostra que el sentit de l’humor no té un component genètic, sinó fonamentalment cultural. Un grup d’investigadors del St Thomas’ Hospital de Londres han estudiat 71 parelles de bessons univitel·lins (que posseeixen la mateixa dotació genètica) i 56 parelles de bessons normals. Cada parella era separada en habitacions diferents i se’ls subministrava una sèrie d’acudits, que havien de valorar entre 0 i 10 d’acord amb la seua comicitat. Els resultats evidenciaren que els bessons que havien viscut en un mateix ambient social trobaven divertides les mateixes coses, sense importar que compartiren o no la totalitat dels gens. Per això, aquests científics anglesos no han dubtat a concloure que és l’ambient —i no els gens— el factor que determina què fa o no fa riure.

És una conclusió que, ben pensada, sembla una profunda bajanada. El sentit de l’humor és un fenomen de base cultural, i per això el qualifiquem sovint geogràficament, com l’humor anglès... Si Voltaire haguera tingut un germà bessó univitel·lí a Escòcia o a Irlanda, el nom de Fréron l’hauria deixat ben indiferent... O potser no... Un Voltaire anglo-saxó —una mena de Jonathan Swift— de segur que hi tindria “el seu Fréron”. El seu abellot, la seua *Wasp*, particular.

Cines Albatros

CINEMA EN VERSIONS ORIGINALS SUBTITLLADES

El Mar

PREU ESPECIAL DE 550 PTES. PER ALS SUBSCRIPTORS D'EL TEMPS

Telefoneu-nos de dilluns a diumenge de 17 h a 23 h al telefon **96 393 26 77**